

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дн Розалина Енгелс-Критидис

относно дисертационния труд на **Михаела Борисова Ернстбергер**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

Тема на дисертационния труд:

ПРИБЩАВАЩИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МОДЕЛИ ЗА ДЕЦА С РАЗЛИЧЕН МАЙЧИН ЕЗИК В НЕМСКАТА ПРЕДУЧИЛИЩНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СИСТЕМА

Научен ръководител: проф. дн Мария Баева

Дисертационният труд на Михаела Борисова Ернстбергер „Приобщаващи образователни модели за деца с различен майчин език в немската предучилищна образователна система“ се състои от увод, три глави, изводи и заключение, препоръки, приноси, библиография и приложения. Съдържа 362 страници, от които 12 стр. литература и 100 стр. приложения. Библиографията включва 223 заглавия, предимно на немски и английски език.

Представената дисертация е сериозен научно-изследователски труд, отговарящ на традиционно общоприетите изисквания към подобен род трудове.

Поставяйки си за цел „да анализира влиянието на културните особености на децата с мигрантски корени, както и на техните семейства върху процеса на приобщаване в предучилищните образователни институции“, трудът очертава интересна и актуална проблематика, която в един по-широк план на интерпретация би могла да се разглежда като част от неформалното поле на предучилищното приобщаващо образование.

Дефинираната водеща хипотеза, а именно предположението, че „най-често разпространените приобщаващи модели и стандарти в Германия се ориентират главно към западния модел на семейството, както и към западната култура, която диктува специфична образователна биография“, е потърсена в няколко посоки, очертали три подхипотези: първата – обвързваща приобщаването в предучилищните образователни институции с характера на детето и типа привързаност към родителите, а не толкова с културния им произход и майчиния им език; втората – търсеща потвърждение на предположението, че

„родителите, които идват от друга културна среда, притежават различни културни разбирания за взаимоотношенията с възпитателите в детски заведения, както и друг опит за раздяла в процеса на приобщаване“; и третата – предполагаща ключовата роля на компетентността на приобщаващия педагог „относно межкултурните различия за успешното приобщаване на деца с мигрантски корени“.

Изследването е проведено в град Мюнхен (Бавария), като са използвани два водещи метода: анкетно проучване с 92 педагогически кадри, работещи в детски градини, и експертни интервюта с 9 директора на детски заведения.

Спрямо съответния метод на изследване е избран подходящ начин за представяне на резултатите - наративно-описателен, табличен или графичен, а техният количествен и качествен анализ поетапно доказва и трите изследователски подхипотези.

Като **приноси** на дисертационния труд бих открила следните постижения:

- в резултат от проучването на значителен обем научна литература, са разгледани многопластово и критично водещи понятия като *миграция, деца с мигрантски произход, многоезичност, интеграция, приобщаване* и др.
- ключови теории за интеграцията на мигрантите са анализирани в дълбочина и по посока приобщаването на децата с мигрантски произход;
- анализирани са основополагащи нормативни документи в баварски контекст, както и са проучени стандартите в предучилищното образование в същата среда по отношение на прилагането при деца с мигрантски корени;
- в контекста на конкретната проблематика на изследването, подробно е представен Берлинският модел на привикване и Мюнхенският модел на приобщаване;
- разработен е авторски „теоретичен модел с общо, индивидуално, интерактивно и контекстуално ниво при формулирането на цели, ориентирани към процеса и резултатите, при приобщаването на децата с мигрантски произход“.

Важно е да се отбележи, че по темата на дисертационния труд Михаела Ернестбергер има шест самостоятелни публикации – две на български език, една на немски език и три на английски език.

Отчитайки всички достойнства на дисертационния труд на Михаела Ернстбергер, си позволявам да отправя следните **критични бележки**:

- В контекста на избора и използването на понятийния апарат на български език, не е достатъчно убедително аргументирана представената позиция за приемане на понятията *адаптация* и *приобщаване* като синоними.
- Без да се омаловажава значението на очертаните приноси с номера 5 и 10, важно е да се отбележи, че и при двата е налице некоректна и подвеждаща формулировка, при която се твърди, че „за първи път се извършват по структуриран начин и се предоставят множество данни и изводи по отношение на приобщаването на децата с мигрантски произход в предучилищното ниво на германската образователна система“ (принос 5), както и че „за първи път се извършва структурно представяне на нормативните документи и правни актове за важни стандарти в германската образователна система на предучилищно ниво по отношение на децата с мигрантски произход“ (принос 10);
- Разглеждането на твърденията, посочени като *приноси* с номера 8 и 9 именно като такива, също не е обосновано.

Препоръка:

Имайки предвид характера на приложенията и факта, че са на немски език, бих препоръчала текстът от 261 стр. натам (100 стр.) да бъде обособен в отделно тяло „Приложения“.

В заключение: дисертационният труд на Михаела Ернстбергер „Приобщаващи образователни модели за деца с различен майчин език в немската предучилищна образователна система“ **притежава качествата на докторска дисертация и дава принос към полето на съвременната предучилищна педагогика**, пресечена през фокуса на приобщаващото образование.

Въз основа на всичко казано по-горе, давам своя положителен вот и предлагам на Уважаемото научно жури **на Михаела Борисова Ернстбергер да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)**.

Изготвил становището:

проф. дн Розалина Енгелс-Критидис

10.06.2021г., София